

ABSTRAKTY KONFERENCEŇNÝCH PRÍSPEVKOV

Rudolf Dilong a katolícka moderna
(Katolícka literatúra v stredoeurópskom priestore)

21. marec 2017

FSŠ UKF v Nitre

Rudolf Dilong a stredoeurópska katolícka literatúra

PhDr. Ján Gallik, PhD.

Abstrakt

Minulý i súčasný výskum spirituálnej katolíckej literatúry v stredoeurópskom priestore dokazuje, že dôsledné vedecko-metodologické a často kvalitné interpretačné i komparačné skúmanie tohto fenoménu má neustále svoje opodstatnenie. Literárna história jednotlivých stredoeurópskych národov aspoň ako tak mapuje religiózne-spirituálnu tvorbu, v špecifickom konfesijnom zameraní i tvorbu katolícku, avšak spoločný syntetický výskum v nastolenej oblasti je skôr výnimkou ako pravidlom. Cieľom príspevku je teda poukázať na formovanie katolíckej moderny či neokatolíckej literatúry v stredoeurópskom priestore v prvej polovici 20. storočia, ktorá podľa R. K. Szemána stavala na úspechoch umeleckého modernizmu i avantgardných smerov, majúc ambície stať sa súčasťou národnej literatúry a byť posudzovaná estetickými kritériami, podobne ako iné literárne prúdy. Szemánove tvrdenie však treba širšie rozvinúť v rámci istého spoločensko-politického kontextu, keďže rok 1918 sa stáva prelomovým vo viacerých smeroch. Táto skutočnosť výrazne zasiahla aj do literárneho života európskych krajín, obzvlášť krajín strednej Európy.

Rudolf Dilong a česká katolícka poezie

PaedDr. Petr Kučera, Ph.D.

Abstrakt

Dílo Rudolfa Dilonga má – na rozdiel od typických predstaviteľů Katolícké moderny – blízko k moderní evropské poezii, která nemanifestuje prvoplánově svou duchovní dimenzi, a tak představuje novou tendenci v moderní spirituální lyrice. S českými básníky (zejména Bohuslavem Reynkem, Václavem Renčem a Janem Zahradníčkem) spojuje poezii Rudolfa Dilonga formotvorné úsilí o otevřený systém obraznosti, která značně přesahuje obvyklý inventář křesťanských symbolů a klade důraz na existenciální aspekty kritických životních situací permanentně zraňovaného, avšak neumdlévajícího lyrického subjektu. Postmodernistickým gestem, které zkoumá možnosti básnického jazyka i tradičních žánrů katolícké poezie, se k této linii přimyká také tvorba českého undergroundového básníka Ivana Martina Jirouse. Uvedení autoři jsou chápáni zároveň jako představitelé určitých vyhraněných typů spirituální lyriky.

Konvália – Rudolf Dilong v spomienkovom rodinnom románe jeho vnučky

Mgr. Denisa Fulmeková

Abstrakt

Málo známa súkromná rovina bytia Rudolfa Dilonga je poznamenaná obdobím druhej svetovej vojny a takisto povojnovým politickým vývojom. Napriek tomu, že Rudolf Dilong bol katolíckym kňazom, stal sa v roku 1942 otcom. Dieťa sa narodilo z dlhoročného vzťahu so židovským dievčaťom a Dilong musel svoju tajnú rodinu zachrániť pred deportáciou. Ako partnera i ako otca ho vykresľuje v románe Konvália jeho vnučka.

Interpretácia románu Denisy Fulmekovej – Konvália cez prizmu ženského čitateľa

PaedDr. Magdaléna Hrbáček, PhD.

Abstrakt

Téma lásky a ženy je stará takmer ako ľudstvo samo. Medzi autormi je veľmi obľúbená, doslova večná, ale zároveň premenlivá a poskytuje možnosť hlbšie nazrieť do autorových hodnôt. Každý čitateľ obľubuje iný typ postáv, a preto je ťažké povedať, ktorá je všeobecne tá naj. Cez prizmu ženského čitateľa tak hľadáme odpoveď na charakteristické vlastnosti silnej a výraznej ženskej osobnosti hlavnej postavy románu Denisy Fulmekovej *Konvália*.

Rudolf Dilong v kontexte literárneho života mesta Hlohovec

PhDr. Marián Kamenčík, PhD.

Abstrakt

Príspevok sa venuje krátkemu, no na literárne aktivity bohatému pobytu básnika Rudolfa Dilonga v hlohovskom františkánskom kláštore. Výskumom jeho pôsobenia v kultúrnom a literárnom priestore malého považského mestečka, nadväzovaním kontaktov s miestnymi umelcami a literátmi si budeme všímať, ako sa otváral priestor pre postupné budovanie istého literárneho poľa, ktorým sa prostredníctvom osoby básnicky produktívneho františkána významne formoval literárny rast niektorých začínajúcich autorov. Nevynecháme ani Dilongovu prácu na poli dramatickom a všimneme si úskalia spojené s uvedením jeho hry Valin.

Františkáni aktívni v oblasti kultúry v zmenenej situácii po roku 1945

Mgr. Martin Macejka

Abstrakt

V príspevku sa zaoberám umelcami a učiteľmi z františkánskej rehole, ktorí boli aktívni v oblasti kultúry najmä v 30. a 40. rokoch 20. storočia. Ako aj ich žiakmi, ktorí študovali na františkánskom gymnáziu v Malackách. Mnohí sa angažovali aj v prospech politiky a po zmene pomerov v roku 1945 boli považovaní za nepriateľov štátu. Niektorí emigrovali, iní sa buď prispôbili dobe alebo boli perzekvovaní. Vychádzam najmä z dobovej tlače a z archívnych materiálov vrátane korešpondencie.

Fenomén Rudolf Dilong (nielen) v kontexte slovenskej literatúry

doc. PhDr. Marta Germušková, CSc.

Abstrakt

Autorka sa vo svojom príspevku zaoberá mimoriadne zaujímavým zjavom v slovenskej literatúre – multizánrovým fenoménom Rudolfom Dilongom, pričom na základe selekcie a interpretácie jeho diel sa usiluje predstaviť tohto spisovateľa ako výnimočného človeka, neklasického františkána, meditatívno-reflexívneho básnika, dramatika a spirituálneho reflexívca, ktorý prekvapoval v živote i v literatúre nielen svojím rebelantstvom, otvorenosťou, kritickosťou, ale i silou a hĺbkou viery v Krista. Cieľom príspevku je aplikovať aspekt kontextovosti a poukázať pritom na duchovnú silu i vysokú umeleckú hodnotu Dilongovej tvorby v čase desenzibilizácie a deaxiologizácie ľudí globalizujúceho sa sveta.

Rudolf Dilong – Listy žene

PhDr. Jozef Brunclík, PhD.

Abstrakt

Štyri listy – šesťásť básní Rudolfa Dilonga, básnika, exulanta, publikovaných v Slovenských pohľadoch (1993, s. 89 – 96), ktorých hlavnou funkciou bolo vypovedať, ozrejmovávať, vysvetľovať, skôr epickejšie sprítomňovať empiricky okúsiteľné bytie lyrického subjektu – sú mimoriadnym literárnohistorickým skvostom, vzácnou archiváliou nevyčísliteľnej hodnoty. Ich intímny charakter naznačuje interpretačné východiská, ktoré môžu vyvolávať tenziu vo vzťahu k zaužívanému invariantu.

„Bojujem o kúsok chvíle...“ „Životopis“ Rudolfa Dilonga a zápisníky Pavla Straussa

Mgr. Małgorzata Dambek

Abstrakt

Rudolf Dilong (1905 – 1986), nazývaný „otcom“ slovenskej katolíckej moderny, „slovenským prekliatym básnikom“ či „smutným mníchom“, je autorom nielen zbierok básní, ale aj článkov, esejí, ktoré svedčia o jeho veľkej a rozsiahlej tvorivej aktivite. Zápisník Rudolfa Dilonga z rokov 1939 – 1942 „Životopis“ s podtitulom „Mladosť z očistca“ je práve toho dôkazom. Autor tu predstavuje svoj pohľad na dôležité témy, názory na svet, Boha, písanie poézie, kňazské povolanie, kultúru, ale taktiež na veľa ontologických otázok: o smrti, zmysle života po smrti, večnosti. Od prvých viet napísaných v tomto zápisníku uplynulo viac ako 80 rokov a všetko je stále aktuálne. Pritom treba podotknúť, že tento zápisník svojou formou a umeleckou koncepciou pripomína zápisníky, ktoré tvoril Pavol Strauss. Vo svojom príspevku by som chcela porovnať „Životopis“ R. Dilonga – a najmä tie témy, ktoré popisuje – so zápisníkmi Pavla Straussa. Je neuveriteľné, aké mali obaja podobné názory na smrť, otázku povolania (básnika, kňaza, lekára), večnosť atď. Spoločných motívov je o mnoho viac, a každý záznam u Dilonga či u Straussa je zapísaním drahocennej chvíle, je doslova „bojom o chvíľu“.

Svatebčan Rudolf Dilong

doc. PhDr. Martin Kučera, CSc.

Abstrakt

Cílem příspěvku je analýza osobnosti a díla Rudolfa Dilonga jako tvůrce s jeho vnitřním světem a životními cestami, s jeho zájmy, vášněmi, averzemi, s jeho démony. Dílo přece není výhradně exteriorní fakt, nýbrž i fakt inferiorní – tvůrce do díla promítá sebe, své city a pocity, dojmy, zážitky, zkušenosti, své cíle a nevyhnutelnosti. Sama sebe v díle nese. Pro kněze Dilonga, františkánského mnicha, byla osudovou nevyhnutelností láska k ženám. Prožíval ji extaticky, až sebezálibně, žil ji jako muž i jako básník. A rovněž jako kněz. Měl přitom jedno velké štěstí (nebo prokletí?), které ve své spontánní, živelné, intuitivní víře vnímal aspoň v určité době jako dar, jako pokyn, jako výzvu Boží: pro ženy slul nesmírnou přitažlivostí.

Rudolf Dilong ako avantgardný básnik a jeho inšpirácia dielom M. Duchampa

Mgr. Kristína Pavlovičová, PhD.

Abstrakt

Príspevok sa zaoberá sebaopímaním Rudolfa Dilonga ako avantgardného básnika a organizátora mladej slovenskej poézie. Zároveň sa usiluje mapovať paralely medzi mystifikáciou Rudolfa Dilonga a jeho partnerky Valérie Reiszovej v básnickej zbierke Muškát signovanej anagramom Ria Valé a medzi dielom Marcela Duchampa.

Rudolf Dilong a Gorazdov Močenok

Mgr. Peter Sýkora

Abstrakt

Kresťanské divadlo na Slovensku nespalo ani pred rokom 1989, počas náboženskej neslobody. Hlavne mladí ľudia pripravovali v kostoloch krátke scény alebo vianočné akadémie. Chýbala im však konfrontácia s inými súbormi, spolupráca s lektormi a porotou. To sa podarilo až v roku 1993, keď vznikol prvý ročník festivalu Gorazdov Močenok. Zo siedmich súborov, ktoré sa zúčastnili súťažnej časti festivalu, hneď dva siahli po diele Rudolfa Dilonga Gorazd. Prvú inscenáciu s Divadelným súborom pri Kňazskom seminári sv. Gorazda v Nitre režijne pripravila Adela Gáborová a druhú Divadelný súbor Gorazd z Močenku v réžii Petra Sýkora a Róberta Krištofika. Cieľom príspevku je predstaviť divadelné spracovanie oboch inscenácií.

Rudolf Dobiáš – slovenský Solženicyn

prof. PhDr. Tibor Žilka, DrSc.

Abstrakt

Rudolf Dobiáš (29. 9. 1934) je autorom, ktorého životný osud a tvorba sa dá prirovnať v postkomunistickom svete iba A. Solženicynovi. Pokiaľ Solženicyn prežil osem rokov v GULAGU, Dobiáš sedem rokov v uránových baniach (1953 – 1960). Skúsenosti z väzenia sú hlavným námetom jeho prozaickej a básnickej tvorby, osobitne je to novela *Temná zeleň*, ale hlavne *Mladší brat*, postavený na pohľade dospievajúceho chlapca na smrť odsúdeného brata. Aj ďalšie novely z výberu *Príbehy z prítmia* čerpajú námet z prežitých rokov v československom GULAGU. Originálnymi sú aj kratučké texty, odrážajúce pocity vo väzení (*Hlad, Cela, Úsmev*). Hlad opisuje tak majstrovsky, ako sa to objavuje v tvorbe H. Müllerovej (“anjel hladu”). Keďže ťažba uránovej rudy mala smrtiaci účinok na mnohých spoluväzňov, spomienka na priateľov je častou témou básní R. Dobiáša. Ich výber vyšiel pod názvom *Noci a dni*. V jeho tvorbe všade prevláda kresťanský postoj k životu. Popri umeleckej tvorbe sa totalitným praktikám venoval aj v dokumentárnej tvorbe, keď osudy ľudí vydal v štyroch zväzkoch pod názvom *Triedni nepriatelia*. Najsilnejší dojem vyvoláva osud troch absolventov trencianskeho gymnázia, odsúdených na smrť a popravených v roku 1951. Román *Johana. Johanin syn* obsahuje okrem iného aj násilný proces kolektivizácie v päťdesiatych rokoch. R. Dobiáš do roku 1989 bol stále občanom druhej kategórie, ktorý ako spisovateľ tvoril hlavne literárne diela pre deti a mládež. Aj v kontexte lágrovej literatúry je svojský a jedinečný, lebo čerpá námety z uránových lágrov, ktorým sa doteraz literatúra dostatočne nevenovala. Jeho autobiografia je najviac rozpracovaná v knihe rozhovorov *Vyniesť na svetlo dňa príbehy dlhej noci*, ktorú pripravil a vydal Anton Baláž.

Hledání „pravé“ katolické moderny

Mgr. David Jirsa

Abstrakt

Přestože označení „Katolická moderna“ zabrala v českém literárním kontextu skupina autorů kolem K. Dostála-Lutinovova, v poetice této skupiny nacházíme znaky modernismu spíše okrajově. Cílem příspěvku je popsat proces konstituce konceptuálních východisek, který probíhal na konci dvacátých let především na stránkách časopisu *Tvar*. Hlavními teoretickými představiteli „tvaristů“ byli Bedřich Fučík, Miloš Dvořák a Jan Strakoš, na základě jejich teoretických impulsů se poté začala formovat poetika básníků Jana Zahradníčka, Jana Čepa, Františka Halase, Viléma Závady a dalších osobností, které dnes tvoří nedílnou součást dějin české (potažmo evropské) literatury. Ačkoli tato skupina autorů nenese žádnou oficiální literárně-historickou nálepkou, naším cílem je ukázat, že se jednalo o autory vycházející z uceleného a promyšleného modernistického katolického konceptu, který díky svým syntetickým východiskům tvoří dvojedinou dvojici s konkurenčním, analyticky směřujícím avantgardním Devětsilem.

Srovnání některých aspektů díla Janka Silana a Jana Kameníka

Mgr. Vendula Kučerová

Abstrakt

Ve svém příspěvku budu srovnávat některé aspekty díla Janka Silana a Jana Kameníka – ve zkratce slovenskou a českou katolickou modernu, k jejímž národním „odnožím“ bývají oba autoři řazeni, to, že oba bývají zvaní básníky-mystiky, mystickými básníky, ale především se zaměřím na srovnání dvou básnických světů Janka Silana a Jana Kameníka, s přihlédnutím na zpracování jednotlivých motivů z mystiky v jejich díle (motiv noci, motiv komunikace).

Polská církev přelomu 20. a 21. století ve tvorbě Jana Grzegorzcyka

Mgr. Anna Šírová-Majkrzak, PhD.

Abstrakt

Příspěvek přibližuje tvorbu současného polského spisovatele, autora literární pentalogie o osudech kněze Grosera. Jan Grzegorzcyk je považován za ojedinělého tvůrce „katolického románu“, který se těší uznání jak literárních kritiků, tak i široké veřejnosti.

Spiritualita v hranej filmovej tvorbe Štefana Uhra

Mgr. art. Štefan Timko, PhD.

Abstrakt

Viera a náboženstvo neboli v slovenskej hranej tvorbe nikdy frekventovanými témami. Výnimku tvorí dielo režiséra Štefana Uhra, predovšetkým jeho snímky *Organ* (1964) a *Tri dcéry* (1968). Predkladaná práca sa zameriava na analýzu práve týchto dvoch filmových diel, ktoré vznikli podľa scenára Alfonza Bednára. Sleduje v nich nielen využitie spirituálnych a náboženských motívov, ale venuje sa aj významovým posunom, ktoré vznikli pri Uhrovej realizácii Bednárových predlôh.